

FISHA 11

Soia – Paplu

A.

1. Adyivâsea textulŭ:

Paplu a meu fudzi nitheamâ
Oasili sh-arihaiseascâ,
Lumea a lui ti etâ-i mutâ
Sh-nu ari ta s-n-apândhiseascâ.

Oili azghearâ shi-lj ma caftâ
Aumbra a lui di munti analtu,
Că di cându elŭ fudzi
Nu-shi vidzurâ munti altu. (...)

Cârlibana aspindzuratâ
Canda ashi-i di eta tutâ,
Fluiara atsea mâyipsitâ
Ti totna sh-armasi mutâ.

Tu cutarŭ, câldârli goali...
Njeljji mări nu vrurâ s-creascâ
Că, mâratslji, nu sh-avurâ
Mâna a lui ta sâ-lj hârseascâ. (...)

(„Cânticŭ ti paplu a meu” – Kira Iorgoveanu-Mantsu)

2. Dictsiunarŭ:

arihaiseacu – stau tesŭ ta s-nj-aflu arihati; (mi) discurm, isihaiseacu;

apândhaiseacu – tornu zborlu a vârnui tsi bagâ unâ antribari;

cârligu – lemn lungu cu cârlibanâ tu capŭ adratŭ tra s-acatsâ oili;

eta (tutâ) – di totâna, di multu kiro, di cându s-află lumea, di anda s-apreasi eta;

mârâtŭ – tsi ari mashi cripări shi taxirâts; corbu, laiŭ, shcretŭ, tihilaiŭ.

3. S-videmŭ ma s-akicâsishi textulŭ. Apândhisea la antribări!

🚩 Cari thimiseashti poeta?

Poeta lu thimiseashti: a. paplu; b. aushlu.

🚩 Ti tsi azghearâ oili ?

Oili azghearâ: a. că nu-lŭ vidzurâ paplu; b. că nu vidzurâ muntli.

4. Angrâpsea tu câsicâ numirlu tsi s-uideashti cu prupuzitsia.

Maia ari unâ shkepi lai.

Paplu avu unâ banâ lai.

1. mashi cu cripâri

2. hromâ

5. Adrats prupuzitsii cu noauli zboarâ!

apândhiescu -

mâratû -

6. Leagâ zboarâli cu idyea noimâ:

- arihniescu
- azghearâ
- cutarû
- totna

- aurlâ
- discurmu
- daima
- mandrâ

7. S-avdzâmû unû cânticû. „Loai cârliglu sh-cu tâmbarea” –

Mihali Prefti

<https://www.youtube.com/watch?v=KhkE6wPE3ew>

B. Yramaticâ

1. Anyrâpsea tu câsicâ numirlu di silabi:

Ni-hea-mâ

mâ-yip-si-tâ

tot-na

Fu-dzi

câl-dâr-li

mâ-rats

2. Mini dzâcû unâ, tini dzâts dauâ. Leagâ-li!

aumbra

oili

oaia

etili

eta

fluiarli

fluiara

→ aumbrili

câldari

câldârli

C. Praxi

Adarâ muabeti cu sotslu a tău shi zuyrâpsea-lû paplu-ts!

FISHA 12

A.

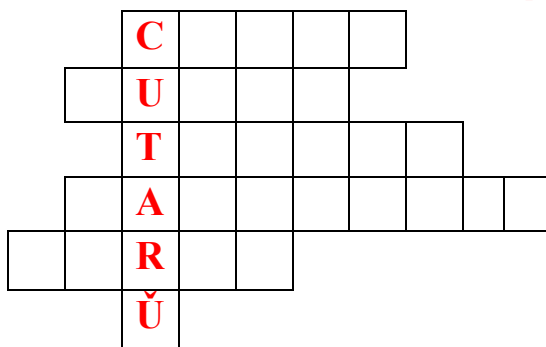
Adyivâsea nica 'nâ oară FISHA 11 shi, ti pâlâcârsescu, dă apandhisi la antribări ta s-videmŭ tsi anvitsashi! Tu soni, ma sâ shtii multu ghini, va s-ljeai 10 puncti.

B. Testu:

1. Tsi noimâ au stihurli? Anvârligheadzâ apandisea uidisitâ! (2x0,5=1p)

- „Oasili sh-arihniseascâ”. a. S-arcuti ta s-doarmâ; b. muri
- „Fluiara atsea mâyipsitâ”. a. Lj-adră vâra mâyii; b. paplu cânta multu mushatŭ cu fluiara.

2. Zboarâ stâvrusiti. (5x0,5=2,50p)

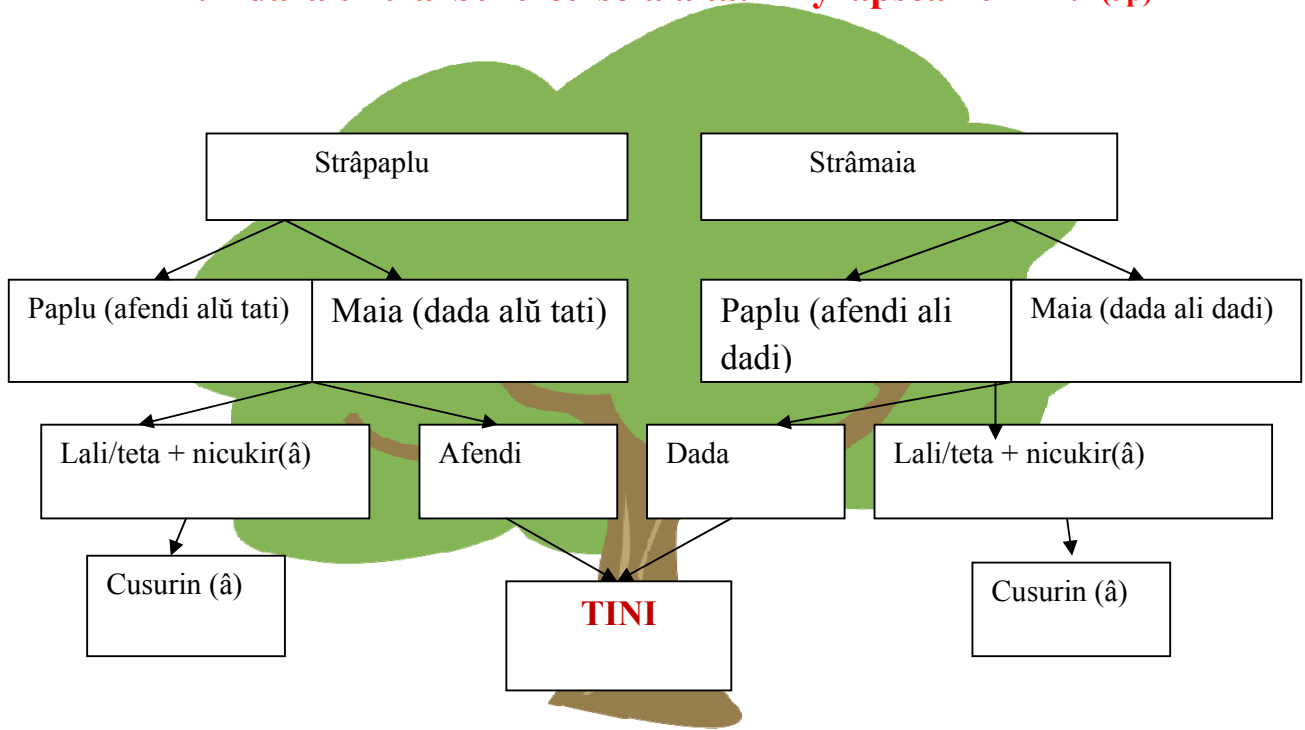
1. mutreashti dupu tsiva/vârâ
2. azghearâ
3. daima
4. cârligŭ
5. mâratŭ

3. Aflâ tsi noimâ au zboarâli ditŭ prota câsicâ. Ta s-vedŭ că akicâsishi, leagâ-li cu atseali ditŭ alantâ câsicâ! (2x0,5=1p)

âlj-caftu mintea
caftu unŭ yeatru
tsâ caftu pâradz

- voi sâ-nj dai pâradz
- voi sâ shtiu tsi mindueashti
- voi s'mi ducŭ la unŭ yeatru

4. Adară unŭ arburŭ cu soia a ta! Anyrâpsea numili! (3p)

5. Anvârligheadzâ apandhisea uidisitâ! (4x0,50p=2p)

Casa easti

- a. ali dadi
- a. ali afendi
- a. alŭ papŭ
- a. ali lali

- b. alu dada
- b. alŭ afendi
- b. ali paplu
- b. alŭ lali

6. Adhivea stihurli! Dapoaia, caftâ sh-anyrâpsea zboarâli tsi rimeadzâ cu cathi zborŭ ditŭ câsicâ! (2x0,25=0,50p)

„Grailu a meu di mumâ, grailu a meu di tatâ,
 Vatra mea iu nj-ardu anjlji tsi-amŭ bânatâ.

 Graiŭ picurârescu di pâduri shi plai,
 Zborŭ tsi avdzâi ditŭ gura a paplui sh-ali mai,
 Zborŭ di budzâ vrutâ, Dumnidzascâ njilâ,
 Njurismâ di frangâ shi di trandafilâ.(...)”
 („Grailu armânescu” – George Murnu)

njilâ -

tatâ -

FISHA 13

Soia – Maia

A. 1. Adyivâsea textulû:

Tâvadz sh-bângăci arâdâpsea maia
Pi un gardu di bambali,
Deapoaia, cu mailu tru mânâ dipunea la arâu
Ta s-la 'nâ 'nflucată sh-'ndoauâ yeambuli.

S-dipira pitû uborû! U videai cându pitû
casâ,
Cându pitû gârdinâ.
Aprindea foclu sh-andridzea mâcârli
Ti prândzu sh-ti tsinâ.

Cându s-dipisea pânea,
Maia bâga ta s-frimitâ,
Tu unû tâvâ adra topci sh-tu altu tâvâ
Adra pitâ.

Nafoarâ cireaplu ardea...
Sh-ashtipta aluatlu ta s-'yinâ",
Mintea iara jarlu, bâga pirustrili
Sh-loa, pi aradâ unû câti unû, tâvadzlji tu mânâ.

Deapoaia ancljidea cireaplu,
Sh-io ashtiptamû ta s-mâcû pâni caldâ, proaspitâ sh-
bunâ.
Anjurdzea mâhâlălu... shi, cându pânea s-cutsea,
Mi pitritsea cu "dari" pi la vârâ vitsinâ.

Sh-kiptina perlu... sh-lu-aduna tutû dinâpoi
anvârtitû tu 'nâ cusitsâ,
s-alâxea sh-aduna ditû gârdinâ lilici,
s-li ducâ 'nsusû la murmintsâ...(,),*Caduri*" di Sirma Guci)

2. Dictsiunarû:

andregû – bagû lucrili pi aradâ, cumû lipseashti; arâdâpsescu;
cireapû – câsicâ di locû iu s-fatsi foclu trâ cutseari (pâni, pitâ); furnu;
pirustrii – unû tsercljû di herû cu trei cicioari sumû cari s-aprindi foclu sh-pisti cari s-
bagâ tingirelu cu mâcarea pri focû; pirustii;
keaptini – hâlati cu dintsâ faptâ maxus tri discâcearea a hirilorû (di perû, di lânâ);
aradâ – unâ adeti armasâ di la pâpânj.

3. S-videmû ma s-akicâsishi textul. Dă apandhisi la antribări!

📚 Cari thimiseashti poeta?

Poeta u thimiseashti: a. dada; b. maia

📚 Tsi adra maia?

Maia a. adra pitâ b. la 'nâ -nflucată shi ndoauâ yeambuli;
 c. s-dipira pitû uborû.

4. Angucitoari. Mutrea tu cadhurũ sh-aflã tsi easti?

a. Unũ arapũ cu gura dishcljisã. b. Trei surãri tu ‘nã cãmeashi di focũ
Anyrãpsea zboarãli: a. _____ b. _____

5. Adrats prupuzitsii cu zboarãli nali:

anjurdzea -
keaptini -

6. Leagã zboarãli cu idyeya noimã!

• cireapũ• andregũ• aradã	→	• arãdãpsescu• furnu• adeti

7. S-avdzãmũ unũ cãnticũ. “Unã featã armãnã”

https://www.youtube.com/watch?v=crgdAu_X3Ks

B. Yramaticã

1. Anyrãpsea tu cãsicã numirlu di silabi!

di-pi-ra ar-dea mã-hã-lã-lu
kip-ti-na gãr-di-nã per-lu

2. Mini dzãcũ unã, tini dzãts dauã (cu art.hot.). Leagã-li!

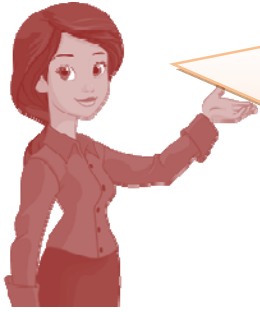
bãrgaci	→	cusitsi
iambulã		cireapurli
cireaplu		iambuli
cusitsã		bãrgãci

C. Praxi

Adarã muabeti cu sotslu a tãu shi zuyrãpsea-u mai-ta-ts!

FISHA 14

A.

Adyivâsea nica 'nâ oară FISHA 13 shi, ti pâlâcârsescu, dă apandhisi la antribări ta s-videmŭ tsi anvitsashi. Tu soni, ma sâ shtii multu ghini, va s-ljeai 10 puncti.

B. Testu:

1. Anvârligheadzâ apandhisea uidisitâ! (2x0,5=1p)

-Maia s-bâga ta s-frimitâ cându **a. eara agiunâ;** **b. s-dipisea pânea.**

-Perlu ali mai eara **a. tu dauâ cusitsi;** **b. anvârtitŭ tu 'nâ cusitsâ.**

2. Zboarâ stâvrusiti. (5x0,5=2,50p)

	M					
	A					
	I					
	A					

(mâcŭ, yeambulâ, dipira, aradâ)

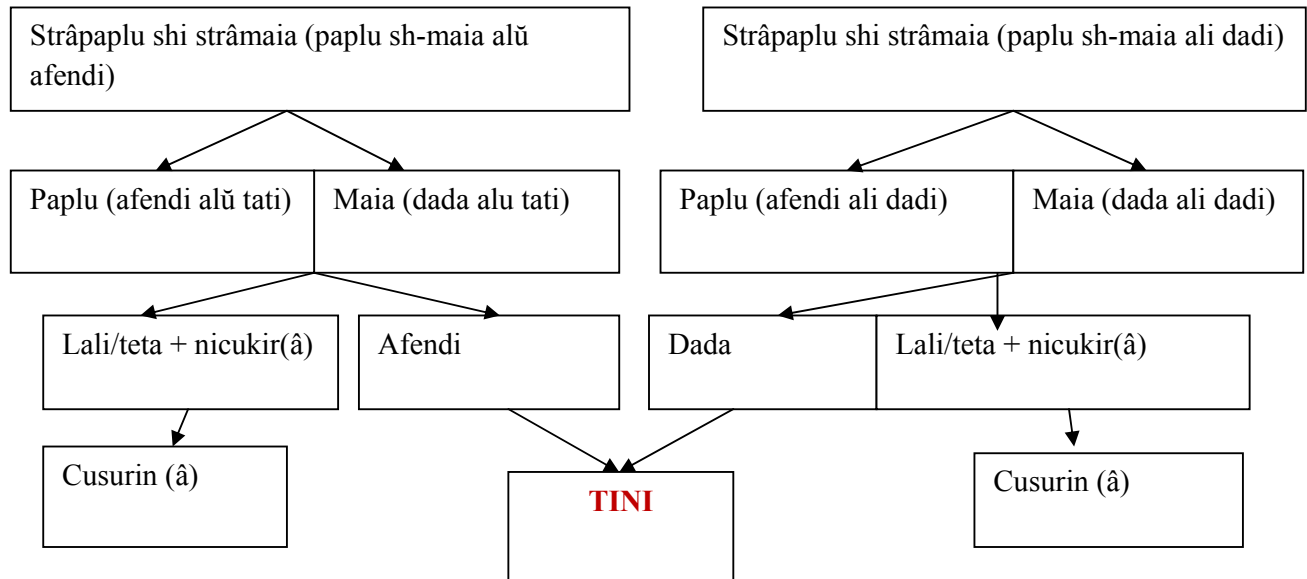
1. Dipishescu, 'ngljitŭ, bucusescu, mi hârnescu;
2. unâ adeti armasâ di la pâpânj;
3. plândzea, s-vâtâma
4. di lânâ cu cari s-anvâleashti omlu.

3. Aflâ tsi noimâ au zboarâli ditŭ prota câsicâ. Ta s-vedŭ că akicâsishi, leagâ-li cu atseali ditŭ alantâ câsicâ! (2x0,5=1p)

Yini cu disaga mplinâ.
Keaptinili a cucotlui easti aroshtë.
Bâgai casa pi aradâ.

- Ndrepsu casa.
- Adutsi multi sh-di tuti.
- Creasta a cucotlui easti aroshti.

4. Adarâ unŭ arburŭ cu soia a ta / a tauâ. Anyrâpsea isturia a ljei: cându sh-iu s-amintarâ, iu bânarâ/bâneadzâ tora. (3p)

5. Leagâ pronomili di verbul tsi easti la kirolu tricutũ! (4x0,50p=2p)

io	tini	elũ	noi	voi	elj
earai	earamũ	earats	eara	earamũ	eara

6. Adyivâsea stihurli! Deapoaia, caftâ sh-anyrâpsea zboarâli tsi rimeadzâ cu cathi zborũ ditũ câsicâ! (5x0,10p=0,50p)

Câlugâri di la mânâstiri lucreadzâ,
 La stampâ tipusescu cârtsâ nali,
 Diparti, cârvânarlji s-ducũ cu eali
 Vor cartea armâneascâ s-u anyeadzâ.

Ficiorlji tuts alagâ la sculii,
 Di adzâ potũ cu mari lishureatsâ
 Pi limba pârinteascâ elj sâ-nveatsâ,
 Aushilorũ lâ pari nâ ciudii,

Mumânjli nu shtiu cumũ sâ s-
 hârâseascâ,
 Fumealjea totna că u vedũ-n casâ
 Tu mânâ cu unâ Carti Armâneascâ.
 ("Cartea Armâneascâ" di Nida Boga)

lucreadzâ-

nali -

sculii -

lishureatsâ -.....

hârâseascâ -

5. Adrats prupuzitsii cu nalili zboară dită niori :

tuvlâ

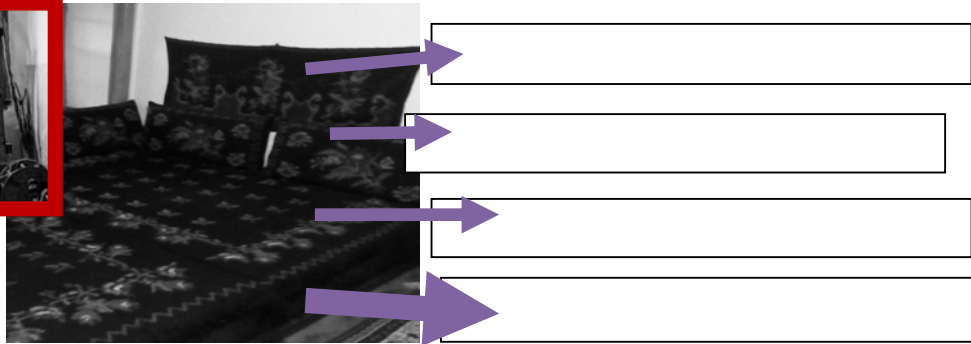
ciurdaki

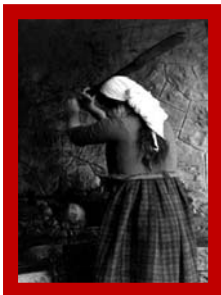
cearnidz

.....
.....
.....

6. Mutrea tu cadhură sh-anyrăpsea tsi vedz tu udă!

7. Dadili armâni adra multi lucrî -n casă. Umpli cu zboarăli tsi s-uidisescu!

- a. _____ tu arăzboiă.
- b. _____ cu ghiumlu la shopată.
- c. Tu cireapă, _____ ună piscură.

Aspuni tsi alti lucrî adară dadili!

B. Praxi. Adară ună proiectu cu măcări armăneshtsâ!

Antreab-u maia cumă s-adară pita di veardzâ (cu cashă, cu călcânjă, pispilită), piperkili tsăgărsiti sh-alti măcări. Tsă dau ună urneki: „Adrarea a târhânălui”.

<https://www.youtube.com/watch?v=1DumD2phhA0>